

- Endvidere henvises til K. E. Bugge: »Skolen for Livet« 1965 s. 213 ff. og 314 ff. samt Kaj Thaning: »Menneske først –« (1963) s. 387 og P.G. Lindhardt: »Grundtvig« (1964) 62 ff, 78, 81, 96, 122 og 128.
2. Jvf. f.eks. P.G. Lindhardt: »Dansk Udsyn«, 1957, s. 147 ff.:
 »Har nogen her til lands med deres teologi, deres exclusive meninger og deres kirkepolitik svigtet både evangeliet og folket, da er det ikke blot grundtvigianerne, men just Grundtvig«. (s. 160)
- Kaj Thaning opponerede herimod i »Dansk Udsyn«, 1957, s. 348 ff. men synes ikke at have ændret på Lindhardts opfattelse af grundtvigianismens eksklusivitet, jvf. »Konfrontation« s. 216.
- Polemikken mellem Lindhardt og Thaning er refereret af mig i Grundtvig-Studier 1969, s. 76-79 og i min bog: »Kierkegaard først, og Grundtvig så«, 1969 s. 109 ff.
3. En glimrende spilteoretisk perspektivering af begreberne form-formløshed findes i »Spillet regler«, Hans-Jørgen Nielsen:
 »Nielsen og den hvide verden«, 1968, og Peter Seebergs novelle »Spionen« i »Eftersøgningen«, 1962.
4. »Den christne Tro« fra »Krønike-Rim til Børne-Lærdom«, 1829.

Fortællingen i Focus

Vartovbogen 1981. Red. af Asta Paulsen, Jørgen Kristensen og E. Jakob Petersen. 168 s. Kirkeligt Samfunds Forlag.

Det er jo ikke noget tilfældigt valg, når Svend Bjerg i sin disputats om »Den kristne Grundfortælling« (Århus 1981) slår ned på Grundtvig, da han vil afprøve sin teori om fortællingens teologiske betydning. Det lykkes faktisk Bjerg at tolke centrale dele af Grundtvigs teologi »ud fra tanken om, at kristendommen dybest set er fortælling«. Han går væsentligst ind på »Den Christelige Børnelærdom«, hvilket nok kan undre al den stund det er et i almindelig forstand meget lidt »fortællende« skrift. A. Pontoppidan Thyssen bebredede da også Bjerg ved forsvaret, at han ikke var »begyndt forfra«, med den unge og yngre Grundtvig, hvor der findes et nok så oplagt materiale til problemet: Grundtvig og fortælling, bl.a. i historieværkerne og i prædikenerne. (A. Pontoppidan Thyssen: *Historien, Grundtvig og Svend Bjerg*. Dansk Teologisk Tidsskrift 1/1982 s. 111.)

Bjerg har med sin bog indlagt sig fortjeneste ved at introducere og skitsere en plausibel teologisk teori, hvor kristendommen grundlæggende set betragtes som »fortælling«. Samtidig dukker slagordet »fortælling« op på en række andre områder, således også i pædagogikken, hvor det bl.a. er gjort til sesamordet i det meget debatterede Pædagogisk manifest 1982, hvor også Bjerg er medforfatter.

Fortællingen er også på mere end én måde i focus i Vartovbogen 81, et vidnesbyrd om at redaktionen sin vane tro har en fin næse for hvad der rører sig i den mere bevidste del af grundtvigheden netop nu.

Højskoleforstander Kr. Schultz Petersen nøjes i sin artikel, der kort og godt hedder »Fortælling«, ikke med at reflektere over fortælle-genrens kategori – men han fortæller såmænd, og det fra sagaerne og Gammel Testamente. Således giver han læseren mulighed for at *opleve* det træk ved fortællingen, at den tager én fangen, ja kan besætte én. Men dernæst forsvares fortællingens tilgang til virkeligheden, »før filosofi, politik, adfærdsvidenskab og statistik« har fremmedgjort os for verden.

Hvor samtidsorientering har nok at gøre med at vise verden udefra, så har fortællingen nok at gøre med at vise den indefra, eksistentielt.

Synspunktet videreføres i seminarielektor Verner Bruhns artikel »om historieundervisningens krise«, hvor det hævdes at det er historiefagets videnskabeliggørelse der har bragt faget i krise, og hvor bodemidlet siges at være – foruden at fortælle – at børnenes eget miljø får en historisk dimension. »Der er trods sociale, politiske og geografiske skel alligevel en sum af fælles erfaringer, som ligger bag de enkelte grupperes specielle erfaringer«. Altsammen skal det til for igen at gøre historie til et oplevesfag, der kan hjælpe børnene til at udvikle deres egen personlighed.

»Fortælling er vigtig, fordi den handler om virkelighed«, hedder det hos Schultz Petersen, men spørgsmålet rejser sig: Hvilken virkelighed taler vi egentlig om? Det problem kredser sognepræst Lars Holm om, når han går bagom til det sprog, som fortællingen betjener sig af.

»I sproget, i ordene, åbner der sig en forståelse, en tydning, en sammenhæng for den enkelte«. Får man trukket denne tydning

frem i lyset så vil den vise sig at stå i modsætning til den psykologiserende virkelighedsforståelse, som vi lever med, hvor hovedordene er behovsopfyldelse og funktionsevne. Den videnskabelige reduktion slår sig på livssynet, viser sig i sproget og skaber en lukket overkommelig virkelighed. Heroverfor sætter Holm en forståelse af livet og virkeligheden som større end den enkelte.

I samme retning går sognepræst Jens Bruns overvejelser over »Den danske nødvendighed«, hvori det hævdes at det fælles folkelige livssyn skal »tales frem, det lever kun i den afdækning af vores livsvilkår og muligheder, som den sande livsoplysning fremfører«.

Midlet for denne livsoplysning er myterne, i dem er der afbilder af vore livsvilkår, præget som de er af den pågående strid mellem godt og ondt. Og det var Grundtvigs fortjeneste at myterne blev draget frem af glemselen, læst og fortalt igen.

Grundtvigs kirkelige og folkelige syn ligger også bag såvel sognepræst Jens Svendsens artikel om »Folk og kirke«, der navnlig omhandler forholdene i Sydslesvig, og hvor man kan få bekræftet det indtryk at det er Grundtvig og hans indflydelse på den danske salmebog, der dybest set skiller mellem dansk og tysk, – som sognepræst Jens Ole Henriksens beskrivelse af forholdet mellem kirke og folk i en rent dansk sammenhæng med udgangspunkt i et forstadsstorbysoqn.

Opgøret med vækkelseskristendommen, der anklages for at svigte det folkelige fællesskab, står her centralt.

En fremadrettet besindelse på den folkelige og kirkelige tradition er således det mest karakteristiske træk ved Vartovbogens mange læseværdige bidrag; også højskoleforstander Finn Slumstrups, hvor han fremdrager træk af højskolens historie med henblik på at sige noget centralt om denne skoleforms opgave idag. Måske sætter han fingeren på et ømt punkt, når han siger, »at hvis man ikke selv har oplevelsen af tilværelsens mageløshed skal man naturligvis holde kæft med den«.

Den artikel der mest ligner en afhandling der kunne have stået i Grundtvig-Studier er sognepræst Peter Balslev-Clausens gennemgang af »I falmede blade, du kølige vind«. Gennem en meget kompetent analyse af dette pragtfulde Grundtvigdigt, nu optaget i »46 Salmer«, når man frem til at se salmen som et led i

»Grundtvigs livtag med tilværelsens grundlæggende vilkår«.

Det er disse »grundlæggende vilkår« som alle afhandlinger på en måde kredser om, om der nu skal fortælles om dem eller de skal fremanalyseres.

Viggo Mortensen

Rettelser til Grundtvig-Studier 1981

S. 53 l. 16 f.n.: svække, læs: vække

S. 83, note 67: løsning, læs: læsning

S. 83, note 69: Det nævnte Peder Syv-håndskrift (nu i Det kgl. Bibliotek, København) er trykt i: Danmarks gamle Ordsprog, VI Samlinger fra 17. århundrede, ved John Kousgård Sørensen, 1980, s. 141 ff.